

Міністерство освіти і науки України

Національна академія наук України

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

«Академічна й університетська наука: результати та перспективи»,

присвячена 90-річчю Національного університету
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» та пам'яті
президента Національної академії наук України, академіка
НАН України Бориса Євгеновича Патона

Збірник наукових праць
за матеріалами

XIII Міжнародної науково-практичної конференції

10 - 11 грудня 2020 року

Полтава 2020

УДК 336.22

Коба О.В., к. т. н., доцент

Полтавський національний технічний університет
імені Юрія Кондратюка, м. Полтава, Україна
ORCID: 0000-0003-1914-3119, e-mail: ev_pntu@ukr.net

АНАЛІЗ ПОДАТКОВИХ НАДХОДЖЕНЬ ДО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Анотація. Податкові надходження відіграють визначну роль у формуванні бюджету. Проведений аналіз свідчить, що вони займають вагомую частку у структурі доходної частини як державного, так і місцевих бюджетів протягом 2015-2020 років, а їх розмір з року в рік зростає. У структурі податкових надходжень найбільшу питому вагу мають надходження від податку на додану вартість, акцизного податку, податку на доходи фізичних осіб та податку на прибуток підприємств. Проте у зв'язку з пандемією COVID-19 спостерігається їх зниження особливо в частині надходжень до місцевих бюджетів, а саме від податку з доходів фізичних осіб, плати за землю, єдиного податку, що негативно позначиться на розвитку регіональної економіки.

Ключові слова: податкові надходження, державний бюджет, місцевий бюджет, зведений бюджет, доходи бюджету

UDK 336.22

Koba Olena, PhD in technical sciences, associate professor
Poltava National Technical University
named after Yuri Kondratyuk, Poltava, Ukraine
ORCID: 0000-0003-1914-3119, e-mail: ev_pntu@ukr.net

ANALYSIS OF REVENUES TO THE BUDGET OF UKRAINE IN MODERN CONDITIONS

Abstract. Tax revenues play a significant role in shaping the budget. The analysis shows that they show a significant share in the structure of the revenue side of both state and local budgets during 2015-2020, and their size is growing from year to year. In the structure of tax revenues, the largest share belongs to revenues from value added tax, excise tax, personal income tax and corporate income tax. However, due to the COVID-19 pandemic, they are declining, especially in terms of revenues to local budgets, namely from personal income tax, land fees, a single tax, which will negatively affect the development of the regional economy.

Keywords: tax revenues, state budget, local budget, consolidated budget, budget revenues.

Вступ. Пандемія COVID-19 завдала руйнівного удару світовій економіці. Всі країни світу відчули її вплив, який позначився на розмірі ВВП (таблиця 1). За прогнозом експертів ООН у 2020 році очікується падіння світової економіки в розмірі 3,2%, або \$8,5 трлн. Такі втрати знівелюють приріст світового ВВП за попередні 4 роки. При цьому падіння ВВП індустріально розвинених країн буде більшим – до 5%, ніж в інших країнах. Відновлення економіки і часткова компенсація таких втрат прогнозується на 2021 рік, коли економіка досягне помірного зростання – на рівні 3,4%. Для країн, що розвиваються, скорочення економіки у 2020 році прогнозується в середньому на рівні 0,7% [1]. За експертними даними Центру дослідження ризику в Judge Business School при Кембриджському університеті збитки від пандемії COVID-19 для світової економіки можуть становити \$82 трлн. [2].

Пандемія COVID-19 та її наслідки позначилися на усіх сферах бізнесу, територіях. Не оминула ця проблема і Україну, у зв'язку з чим процес формування достатнього обсягу доходів бюджету країни та забезпечення їх ефективного використання набуло особливої актуальності.

Таблиця 1

Скорочення ВВП країн світу у другому кварталі 2020 року

Країни світу	Скорочення ВВП, %	Країни світу	Скорочення ВВП, %
Австралія	7	Німеччина	9,7
Бразилія	9,7	Італія	12,8
Індія	23,9	Франція	13,8
США	9,5	Іспанія	18,5
Канада	38,7	Велика Британія	20,4
Японія	7,8	Росія	8,5

Розроблено автором за [1]

Дослідженню питань формування податкових надходжень та їх структури присвячені численні наукові праці зарубіжних і вітчизняних вчених, зокрема Д. Б'юкенена, А. Вагнера, Дж. Гелбрейта, К. Ерроу, О. Зварича, О. Фрадинського, Ю. Сибірянської, А. Поддєрьогіна. Наукові праці Л. Захаркіної [3], К. Захожая О. Жам [4], О. Суценка, К. Галкіної [5], І. Чуй, Н. Власюк, К. Журбич [6], Савіцької С. І., Фугело П. [7] присвячено вивченню особливостей формування бюджету України. Проблеми та шляхи збільшення податкових надходжень в умовах проведення податкової реформи визначено в роботі Глухової В.С. [8]. Проте, аналіз податкових надходжень до бюджету в сучасних умовах, який є метою даного дослідження, залишається актуальним завданням сьогодення.

Методика досліджень. Податкові надходження бюджету, їх розподіл та використання - важлива складова системи бюджетно-податкового регулювання економіки. Про важливий вплив податкових надходжень на формування державного бюджету свідчить динаміка їх обсягів (таблиця 2) та частка, яку вони займають у доходах Державного бюджету України (таблиця 3).

Таблиця 2

Динаміка доходів Державного бюджету України за 2015-2020 роки, млн. грн.

Показники	Роки					
	2015 рік	2016 рік	2017 рік	2018 рік	2019 рік	2020 рік (на 1.11.2020 р.)
Доходи державного бюджету	531551	612103	787297	928108,3	998278,9	842437,8
Податкові надходження	409418	503879	627154	753815,6	799776,0	644596,6
Неподаткові надходження	120 006	103635	128402	164676,5	186684,2	187726,3
Інші надходження	2127	4589	31741	9616,2	11818,7	10114,9

Розроблено автором за [14]

Як свідчать дані таблиці 3, податкові надходження до бюджету України у 2015-2020 роках складають близько $\frac{3}{4}$ доходів Державного бюджету, а їх частка у бюджеті країни переважає протягом даного періоду. Така ж тенденція спостерігається і у структурі надходжень місцевих бюджетів (таблиця 4).

Таблиця 3

Структура доходів Державного бюджету України за 2015-2020 роки, %

Показники	Роки					
	2015 рік	2016 рік	2017 рік	2018 рік	2019 рік	2020 рік (на 1.11.2020 р.)
Доходи державного бюджету	100	100	100	100	100	100
Податкові надходження	77	82,3	79,7	81,2	80,1	76,5
Неподаткові надходження	22,6	16,9	16,3	17,8	18,7	22,3
Інші надходження	0,4	0,8	4,0	1,0	1,2	1,2

Розроблено автором за [9]

Таблиця 4

Структура доходів місцевих бюджетів у 2015-2020 роках, %

Показники	Роки					
	2015 рік	2016 рік	2017 рік	2018 рік	2019 рік	2020 рік (на 01.11.2020 р.)
Податкові надходження:	81,6	86,1	87,6	87,63	80,82	78,54
Неподаткові надходження	18,4	13,9	11,4	11,1	18,86	21,19

Розроблено автором за [10]

У структурі податкових надходжень найбільшу питому вагу мають надходження від податку на додану вартість, акцизного податку, податку на доходи фізичних осіб і податку на прибуток підприємств (таблиця 5).

Таблиця 5

Структура доходів державного бюджету у 2015-2020 роках, %

Вид податку	Роки					
	2015 рік	2016 рік	2017 рік	2018 рік	2019 рік	2020 рік (на 1.11.2020 р.)
1	2	3	4	5	6	7
Податкові надходження:	77,0	82,3	79,06	81,24	80,12	76,5
Податок на доходи фізичних осіб	8,5	9,8	9,46	9,88	11,01	11,2
Податок на прибуток	6,5	8,9	8,44	10,44	10,73	8,9
Податок на додану вартість	33,5	37,0	39,58	40,36	37,94	37,11
Акцизний податок	11,9	14,7	13,65	12,81	12,36	13,27
Збори (рентна плата) за спеціальне використання природних ресурсів	7,5	7,2	6,13	4,88	4,68	2,88
Податки на міжнародну торгівлю та зовнішні операції	7,6	3,3	3,09	2,92	3,01	2,89
Збори на паливно-енергетичні ресурси	1,4	0,0	0,0	0	0	0
Інші податкові надходження	0,1	1,4	-1,29	-0,05	0,39	0,28
Неподаткові надходження	22,6	16,9	16,19	17,8	18,7	22,3

Розроблено автором за [9]

Висновки. Аналіз основних тенденцій формування дохідної частини державного бюджету свідчить про зростання податкових надходжень за період 2015-2019 років, у 2020 році прогнозується їх зменшення, викликане наслідками пандемії COVID-19.

Література

1. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3091815-pandemia-covid19-spricnila-rekordne-padinna-svitovoi-ekonomiki-zmi.html> (дата звернення 02.12.2020 року).
2. URL: <https://minfin.com.ua/ua/2020/05/20/45691232/> (дата звернення 02.12.2020 року).
3. Захаркіна Л. С. Роль і місце податкових надходжень у структурі Зведеного бюджету України. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. 2016. № 19. С. 125-129.
4. Захожай К.В., О. Ю. Жам О.Ю. Роль прямих та непрямих податків у формуванні

доходів Державного бюджету України. Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку. 2019. № 18. С. 103-114.

5. Сущенко О.М., Галкіна К.Р. Прямі і непрямі податки. Їх вплив на розвиток економіки. К., 2015. 245 с. URL: <http://core.ac.uk/download/pdf/132610751.pdf> (дата звернення 02.12.2020 року).

6. Чуй І. Р., Власюк Н. І., Журбич К. М., Аналіз фіскального потенціалу доходно-прибуткових податків в Україні та зарубіжних країнах. Підприємництво і торгівля. 2019. Вип. 24. С. 137-145.

7. Савіцька С. І., Фугело П. М. Аналіз впливу пандемії коронавірусу на надходження до державного бюджету України. Modern Economics, 2020. № 21. С. 187-191. URL: <https://modecon.mnau.edu.ua/issue/21-2020/savitska.pdf>. (дата звернення 02.12.2020 року).

8. Глухова В. І. Аналіз податкових надходжень до державного бюджету України в сучасних умовах. Інтернаука. 2017. № 5 (27). С. 111-114.

9. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/income/> (дата звернення 02.12.2020 року).

10. URL: <http://old.cost.ua/budget/revenue/> (дата звернення 02.12.2020 року).